

Εμιγκρέ. Ιστορίες ανθρώπων, Ε. Λόππα (λογοτεχνικό κείμενο)

Ο Μάρης του '68 μέσα από ένα λογοτεχνικό κείμενο

Ελένη Λόππα

Εμιγκρέ. Ιστορίες ανθρώπων

[...]

Σιγά-σιγά όμως ο Μπορίς άρχισε να χάνει την ενεργητικότητα, τη ζωντάνια και τη διάθεσή του. Ένιωθε εγκλωβισμένος σε μια συνηθισμένη ζωή, χωρίς εντάσεις και εξάρσεις, σε μια ζωή χωρίς ενδιαφέρον, γκρίζα και ισοπεδωμένη. Αναπολούσε τα χρόνια της ελευθερίας του, αναζητούσε κάτι που να τον διεγείρει, να εξάπτει τη φαντασία του.

Και τότε, ξαφνικά, μια μέρα του Μάρτη, στις 22 του 1968, κάποιοι φοιτητές της Κοινωνιολογίας, με ηγέτη τον Κον Μπεντίτ, κατέλαβαν την πρυτανεία του Πανεπιστημίου της Ναντέρ, διαμαρτυρόμενοι για κάποια θέματα. Η βίαιη αντιμετώπισή τους από την αστυνομία και οι συλλήψεις οδήγησαν τους εξοργισμένους φοιτητές σε διαδηλώσεις, με συνθήματα «Κάτω η καταπίεση», «Ελευθερώστε τους συντρόφους», και η εξέγερση μεταφέρεται στη Σορβόνη. Στις 6 Μαΐου η αστυνομία ξαναχτυπά, οι συγκρούσεις κράτησαν δώδεκα ώρες, τραυματίζονται και συλλαμβάνονται πολλοί φοιτητές. Την άλλη μέρα οι τοίχοι του Πανεπιστημίου ήταν γεμάτοι με το σύνθημα: «GRS=SS». Το GRS ήταν ειδικό αστυνομικό σώμα. Τριάντα χιλιάδες φοιτητές έκαναν πορεία στο κέντρο του Παρισιού, πέντε νομπελίστες ζητούν από τον Ντε Γκωλ να δώσει αμνηστία στους φοιτητές και να ανοίξει τα Πανεπιστήμια. Μάταια. Η αντίδραση των φοιτητών κορυφώνεται το βράδυ της 9ης Μαΐου. Χιλιάδες φοιτητές, μαθητές και εργάτες ενώθηκαν στη Σορβόνη. Η αστυνομία απέκλεισε την περιοχή και η διαδήλωση είχε μπλοκαριστεί στο Καρτιέ Λατέν.

Ο Μπορίς εκείνο το βράδυ βρέθηκε εντελώς συμπτωματικά στο πεδίο των συμπλοκών. Κάνοντας τον περίπατό του στην περιοχή της Σορβόνης, αντιλαμβάνεται ότι στο εσωτερικό της γίνονται γεγονότα. Σε λίγη ώρα, παρακολουθεί άφωνος την κατάληψή της από την αστυνομία και την έξωση των φοιτητών. Βρίσκεται εγκλωβισμένος ανάμεσά τους και, πριν προλάβει να αντιδράσει, βλέπει το οργισμένο πλήθος φοιτητών, μαθητών και εργατών να στήνει οδοφράγματα από αναποδογυρισμένα αυτοκίνητα, να ξηλώνει τα καλντερίμια και να παίζει πετροπόλεμο με τους αστυνομικούς. Το πλήθος τον παρασέρνει προς το Καρτιέ Λατέν. Στήνονται και εκεί οδοφράγματα ως τις πέντε το πρωί. Οι μάχες γίνονται πια σώμα με σώμα. Οι

κάτοικοι της περιοχής κρύβουν και περιθάλλουν τους τραυματισμένους νέους, έκπληκτοι και οργισμένοι από τη βαρβαρότητα της αστυνομίας. Η κραυγή «Ντε Γκωλ, δολοφόνε, παραιτήσου!» αντηχούσε σε όλη τη συνοικία. Το βράδυ αυτό θα ονομαστεί Νύχτα των οδοφραγμάτων.

[...]

Ο Μπορίς νιώθει πως ζει μια συγκλονιστική ιστορική στιγμή. Επιτέλους! Κάτι κινείται ορμητικά, κάτι φαίνεται πως θα αλλάξει τον ρου της ιστορίας. Φωνάζει κι αυτός με όλη του τη δύναμη τα συνθήματα των φοιτητών, που είναι γεμάτα φρεσκάδα, χιούμορ, υπερρεαλιστική διάθεση, ποίηση και γνώση: «Η φαντασία στην εξουσία», «Το προσωπικό είναι πολιτικό», «Απαγορεύεται το απαγορεύειν», «Δημιουργικότητα, αυθορμητισμός, ζωή», «Το μέλλον είναι αυτό που θα δημιουργήσουμε τώρα», «Εργάτες όλων των χωρών διασκεδάστε», «Όλα είναι δυνατά», «Κάντε έρωτα, όχι πόλεμο», «Να ζεις χωρίς νεκρό χρόνο, να χαίρεσαι χωρίς αλυσίδες». Αιτήματα για ελευθερία και σεξουαλική απελευθέρωση, αλλά και προτάγματα που συνδέονται με την Αριστερά. Είναι μια έκρηξη οργής, αλλά και μια γιορτή. Μια προσπάθεια ρήξης με τον συντηρητισμό και μια απίστευτη διάθεση για συνέχεια. Άρνηση και κατάφαση μαζί. Υπήρχε μια διάχυτη ευχάριστη αίσθηση απελευθέρωσης και λύτρωσης. Είχε καιρό να νιώσει τέτοια ένταση.

[...]

Ήταν συναρπαστικό να νιώθεις την εξουσία να κλονίζεται και να γελοιοποιείται και εσύ να βρίσκεσαι στο επίκεντρο των γεγονότων. Η αδρεναλίνη στα ύψη. Δεν σκέφτεται τίποτε, ούτε τη Σουζάν που θα ανησυχεί, ούτε την Γκλαντίς. Ξαναζει τη νιότη του. Πώς τόσα χρόνια έμεινε πίσω από την ιστορία και το κοινωνικό «γίγνεσθαι»; Συνειδητοποιεί για πρώτη φορά ότι χωρίς αγώνες δεν κερδίζεται τίποτε. Αφήνεται να παρασυρθεί από το όνειρο και την ουτοπία ότι μπορεί να αλλάξει τον κόσμο. Τώρα τα πάντα είναι δυνατά. Κάποιος φοιτητής του δίνει μια κόκκινη σημαία με τη γνωστή προσωπογραφία του Τσε Γκεβάρα, που με τους αγώνες του στη Λατινική Αμερική είχε γίνει το παγκόσμιο σύμβολο της εξέγερσης κατά της κοινωνικής αδικίας. Την ανεμίζει έξαλλος από περηφάνια που συμμετέχει κι αυτός σ' αυτό το πανηγύρι της εξέγερσης, κι ας μην είναι πια νέος. Ξαφνικά μια πέτρα τον βρίσκει στο πίσω του κεφαλιού και τα χέρια του γεμίζουν αίματα. Κάποιος δίπλα του του δίνει το μαντήλι του. Παραπατώντας, καταφέρνει να γλιστρήσει μέσα από το πλήθος και πεζός, γεμάτος αίματα, παίρνει το δρόμο για το σπίτι του.

Τις επόμενες μέρες οι κινητοποιήσεις μαθητών και φοιτητών και στη συνέχεια η γενική απεργία δέκα εκατομμυρίων εργατών παραλύουν τη χώρα και παίρνουν διαστάσεις επανάστασης. Τα εργοστάσια της Ρενώ και της Σιτροέν κλείνουν, λεωφορεία, τρένα, λιμάνια, αεροδρόμια παραλύουν, καταστήματα, ξενοδοχεία, τράπεζες, δημαρχεία, το Νομισματοκοπείο, το Υπουργείο Οικονομικών, ραδιόφωνο, τηλεόραση, μουσεία, δικαστήρια παραμένουν κλειστά. Λογοτέχνες, ζωγράφοι, κριτικοί, διευθυντές

εκθέσεων κατέλαβαν το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και κρέμασαν στην είσοδό του πανό, με την επιγραφή «Κλειστό, γιατί είναι ανώφελο» και μετέφεραν τα έργα, για να τα εκθέσουν στα εργοστάσια. Ηθοποιοί και ορχήστρες μεταφέρουν τις έδρες τους στα Πανεπιστήμια, στις γειτονιές και στα εργοστάσια. Οι μαθητές των λυκείων δημιούργησαν με τους καθηγητές, τους γονείς και τους εργάτες ομάδες μελέτης που συνέταξαν τριακόσια σχέδια ριζικής αναμόρφωσης του σχολείου. Για περισσότερο από ένα μήνα η Σορβόνη γίνεται το κεντρικό οχυρό του φοιτητικού κινήματος, ενώ το Καρτιέ Λατέν είχε μετατραπεί σε ένα ελεύθερο κράτος, «κράτος εν κράτει», στην καρδιά του γαλλικού κράτους. Δημιουργήθηκαν παντού εκατοντάδες Επιτροπές Αγώνα με πλήθος καθηκόντων. Ο Μπορίς εντάχτηκε σε μια από τις 450 που δημιουργήθηκαν στο Παρίσι, προσφέροντας τις ιατρικές του υπηρεσίες.

Στις αρχές Ιουνίου είναι τέτοια η κατάσταση, που η Evening Standard και ο Economist του Λονδίνου γράφουν: «Με λίγα λόγια μπορούμε να πούμε ότι η Γαλλία βρίσκεται τώρα σε μια κλασική επαναστατική κατάσταση». Ο Ντε Γκωλ τα έχει χαμένα, ο Πομπιντού δηλώνει: «Αυτό είναι το τέλος της πολιτικής μου καριέρας», αλλά το ΚΚΓ κραυγάζει: «Η επανάσταση είναι τυχοδιωκτισμός» και κήρυξε τον πόλεμο ενάντια στους «τυχοδιώκτες υπεραριστεριστές». Αποκαλούσε τους φοιτητές «ψευτοεπαναστάτες» και «εξτρεμιστικές ομαδούλες», τη στιγμή που φοιτητές και εργάτες κάνουν απεργία στις 13 Μαΐου, ημέρα της επετείου του αλγερινού πραξικοπήματος, που παρέλυσε τα πάντα και η συγκέντρωση ενός εκατομμυρίου ανθρώπων στο Παρίσι ήταν συγκλονιστική. Η κοινωνική και πολιτική αναταραχή κράτησε ως περίπου τα μέσα Ιουνίου. Στο διάστημα αυτό οι φοιτητές συνεδριάζουν διαρκώς στο θέατρο Οντεόν. Ο Σαρτρ μιλά στους φοιτητές και στηρίζει την εξέγερση και ο Κον Μπεντίτ βγάζει πύρινους λόγους στη Σορβόνη. Οι θεωρίες του Φρόιντ και της Ρόζας Λούξεμπουργκ φλογίζουν τα πνεύματα. Ο Λακάν και ο Μαρκούζε είναι στο προσκήνιο.

Ο Μπορίς συμμετέχει, όσο μπορεί, στις συνεδριάσεις και στις διαδηλώσεις. Αυτός που διέφυγε από το «κομμουνιστικό» καθεστώς της χώρας του, τώρα διαδηλώνει με συνθήματα της Αριστεράς, εναντίον του ιμπεριαλισμού, εναντίον της εκμετάλλευσης από τον καπιταλισμό, κατά του πολέμου στο Βιετνάμ. Έρχεται σε ρήξη με τον παλιό επαναπαυμένο εαυτό του, σε φανερή πια ρήξη και με τη συντηρητική Σουζάν, που ζει πεισματικά έξω από όλα αυτά.

Η χρονιά αυτή σημαδεύτηκε σχεδόν σε όλο τον κόσμο από αντιπολεμικά και αντιιμπεριαλιστικά συλλαλητήρια και εξεγέρσεις: Στις ΗΠΑ, τη Βρετανία, την Πολωνία, τη Γερμανία, την Ιαπωνία, το Μεξικό. Στις ΗΠΑ γίνονται διαδηλώσεις κατά του πολέμου στο Βιετνάμ. Στις 4 Απριλίου δολοφονήθηκε ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ και οι διαδηλώσεις γίνονται πιο εκρηκτικές και ογκώδεις. Στην Κίνα συνεχίζεται η Πολιτιστική Επανάσταση του Μάο. Λίγους μήνες αργότερα, τον Αύγουστο του 1968 ο Μπρέζνιεφ στέλνει στρατό στην Τσεχοσλοβακία, για να καταπνίξουν την Άνοιξη της Πράγας, που με τις αμφισβητήσεις της για το καθεστώς επηρέαζε όλα τα κράτη του ανατολικού μπλοκ.

[...]

Ελένη Λόππα,

Εμιγκρέ,

Η ιστορία του Μπορίς

Ασκήσεις

1. Να συζητήσετε για τον αφηγητή του κειμένου, [Έκφραση-Έκθεση Α΄λυκείου, σ.229](#).
2. Πώς αλλάζει η ψυχολογική διάθεση / κατάσταση του ήρωα; Να συγκρίνετε πώς αισθανόταν ο Μπορίς πριν από τα γεγονότα του Μάη του '68 και πώς κατά τη διάρκειά τους, αν μάλιστα λάβετε υπόψη ότι βρέθηκε εντελώς συμπτωματικά στο πεδίο των συμπλοκών.
3. Στο κείμενο αναφέρεται πως τα συνθήματα ήταν: *γεμάτα φρεσκάδα, χιούμορ, υπερρεαλιστική διάθεση, ποίηση και γνώση*. Θα μπορούσατε να δώσετε ένα παράδειγμα με αναφορές σε συγκεκριμένα συνθήματα;
4. Να προσδιορίσετε τις ανησυχίες, τα οράματα και τον κόσμο που ονειρεύονται οι νέοι, όπως αποκαλύπτονται μέσα από τα συνθήματά τους.
5. Στο κείμενο αναφέρεται πως *οι λογοτέχνες, ζωγράφοι, κριτικοί, διευθυντές εκθέσεων κατέλαβαν το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και κρέμασαν στην είσοδό του πανό με την επιγραφή «κλειστό γιατί είναι ανώφελο» και μετέφεραν τα έργα για να τα εκθέσουν στα εργοστάσια*. Πώς αντιλαμβάνεστε την κίνηση αυτή των ανθρώπων της τέχνης; Τι θέλουν να δηλώσουν / τονίσουν με τη συγκεκριμένη επιγραφή στο πανό; Να συζητήσετε για τον ρόλο της τέχνης στην πολιτική κοινωνικοποίηση των νέων.
6. Ο Μπορίς συνειδητοποίησε πως χωρίς αγώνες δεν κερδίζεται τίποτε και αφήνεται να παρασυρθεί από το όνειρο και την ουτοπία ότι μπορεί να αλλάξει τον κόσμο.
 - Αποδέχεστε την άποψη του Μπορίς πως η αλλαγή κερδίζεται με αγώνες; Με ποιούς τρόπους μπορεί να εκδηλωθεί, κατά την άποψή σας, η αγωνιστική διάθεση - κινητοποίηση των νέων;
 - Νομίζετε ότι είναι όνειρο και ουτοπία για τους νέους η πίστη ότι μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο;
7. «Κάτω η καταπίεση», «Η φαντασία στην εξουσία», ... το κοινωνικό «γίγνεσθαι», Αυτός που διέφυγε από το «κομμουνιστικό» καθεστώς της χώρας του...
Να σχολιάσετε τη χρήση των εισαγωγικών στα παραπάνω αποσπάσματα.